

admet l'Oliver Asín (p.123) «híbrido de lat. MONS y ár. *dāyyar* 'redondo'». Com deia jo (en la breu nota del *DECat.* v, 771b43-57) (única fins ara), encara valdria més, suggerir que sigui, simplement l'ár. *mudāyyar* 'rodó', amb propagació de la nasalitat; però ja llavors ho rebutjava per raó fonètica: en efecte és impossible que *ay* es torni *ú*, i tampoc *y* pot donar *-b*, cf. per ex. *Monöver* < *munāyyar*, *Almodóvar* < *al-mudāyyar*. Però d'altra banda, és que el *Mundúber* no en té res de rodó, com ja hem posat de relleu, després de mirar-nos-el de tots costats, i d'acord amb el que ens ha mostrat Cavanilles.

Per altra part, per més que hi hagi tants mots àrabs en *mu/mo-*, especialment participis, cap no s'hi prestaria fonèticament: hi ha una arel *nfr* 'guardar', però ni un **munfar* existeix, ni s'hi assemblaria gens; arrels *ibr* o *ibr* a penes existeixen; si *nbr* 'créixer', però ni els imaginaris participis (de VIII forma) **munfabar* ni menys **muntabar* podrien donar fonèticament *Mondúber* ni *Montúber*, perquè *ta* no s'acosta a *dú* o *tú*, ni de lluny. L'àrab queda, doncs, eliminat indiscutiblement i ha de ser d'herència mossàrab.

Majorment puix que, essent nom d'una muntanya, s'imposa relacionar-lo amb el romànic MONS, -TIS, en una forma o altra. Notem, però, que no hi fa gens de destorb la *d* de la forma predominant. El nom és pre-àrab; però hagué de ser transmès per l'àrab, puix que en aquests llocs és segur que l'àrab es generalitzà, el mossàrab acabà per morir-hi; i el *f* amb què l'àrab retia la T romànica, com a consonant «fortis sonora», era oïda adés *d*, adés *t*, pels nostres.

Concretament s'obren diverses explicacions concebibles.

A) Julià Ribera (*Disert.y Or.* II, 293), només en parlà a propòsit d'un passatge de la Crònica llatina del *Cid*, on es contenen fets d'una incursió del Campeador amb ajuda aragonesa. Com sigui que s'hi fa esment d'un *Mons Magnus*, encara, que ell no accepta la identificació dels llocs, Ribera es pregunta si amb MONS MAGNUS s'al·ludeix al *Mondúber* «puesto que éste viene del lat. MONS UBER».

Ell no ho fonamenta, però cal reconèixer-ho com una idea ben sostenible: el ll. *uber* 'mamella' s'havia usat també com adjectiu amb el sentit de 'fecund, productiu, fèrtil, gras', amb els derivats *ubertas*, *-tatis*, *ubērus*, *uberare*, *exuberare*, i el superlatiu *uberrimus*. MONTE(M) UBÈRE(M) donaria la forma un poc arabitzada *monfúber*, d'on la disjuntiva: *Montúber*, com digueren Cavanilles i Galba, o bé *Mondúber*, la forma predominant: l'àrab intermediari impedia una *-v-* (so que li és estrany); però, bon arabista, Ribera també veia impossible tota etimologia aràbiga, i donava per sobreentès un origen romànic.

B) És l'aspecte semàntic, però, el que ens deixa escèptics davant la idea (A). Fora de la font escadussera que jo mateix he assenyalat, el *Mondúber* és una muntanya seca, i bastant pelada. Si provem una base MONTE(M)-TUBÈRE(M) millorem molt en aquest aspecte, car aquesta és la naturalesa i aspecte del lloc: muntanya prominent, de gran balum, bony grandíols. Recordem el pirinenc *bony* 'pic molt alt, no punxegut' (*Bony de les Neres, de Salòria, de...*): *DECat.*, s.v.): justament el que ens descriu Cavanilles: «pendientes suaves, sin precipicios».

Tuber és mot clàssic, que justament hom solia aporinar amb *uber*: Apuleu usa el refrany (llatí clàssic) «ubi *uber*, ibi *tuber*»: no hi ha mamella sense bony, o inflor (no hi ha rosa sense espines, que diem, ni hi ha mos sense terròs, ni hi ha amor sense tristor!). No tan clar pel caire fraseològic i sintàctic, però ho podríem pendre com una espècie de metàfora juxtapositiva: una muntanya-bony = muntanya 'bonyeguda'.

I també ací hi hagué un ús adjectiu: *tuber* 'bonyós, abonyegat', com ho veiem en Terenci, en el parlar vulgar d'un traficant alcavot, Sannio, a qui l'enamorat d'una esclava ha apunyegat: «omnes dentes labefacit mihi; / praeterea colaphis *tuber* est totum caput»: 'totes les dents m'ha deixat balderes, i encara em deixa el cap abonyegat a cops de puny!' (*Adelphoe*, v.245): usat com adjectiu, com comenten JHSchmalz i J.B.Hofmann (*Latein.Syntax und Stilistik*, 5^a.ed., p. 459).

Doncs: MONTEM TUBÈREM 'puig voluminós, bonyegut' > *Montúber*, com ho deien Cavanilles i Galba (només en part arabitzat en *Mondúber*).

C) Hi ha un mot antic i molt semblant, que si bé no es pot identificar amb el nostre lloc, ens atrau, com ben documentat, antic i, tanmateix, valencià: *Montiber*, ja documentat almenys en quatre passatges del *Rept.* (donacions de 1248): que era adjacent a *Morvedre* ho mostren els contextos clarament: «--- *Murovetere* --- Segun --- *Montiber* --- *Oribe* ---» (Bof. 507); anàlogament pp. 503 i 506; també se'n parla a p. 502 sense situar-lo més que vora un altre lloc: «juxta *Montiber*», com si fos un indret molt conegut. No se'n té, però, altra notícia.

Tampoc SSiv., limitant-se a conjecturar «acaso alquería árabe»; jo en tinc nota en xxx, 28.6 (a propòsit de l'enq. de *Morvedre*), però crec que no és de font viva sinó del *Rept.* o d'alguna altra font escrita sense autoritat. Com que tota conjectura d'origen aràbic està descartada, per les mateixes raons que he donat, supra, per a *Mondúber* (ni és possible aquí una imela que donés compte de la *ñ*) res no impedeix al lingüista de conjecturar per al *Montiber* saguntí una etimologia MONTEM IBERUM: p.ex. amb caràcter d'adjectiu, llatí, però amb l'accentuació del